مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران
سال بیست و یکم، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۵، صفحات ۱۳۳-۱۲۹

خلاصه سیاستی

فرسایش ارزش جبرانی کالابرگ الکترونیک در برابر تورم مواد غذایی: شواهدی برای بازنگری دوره‌ای اعتبار کالابرگ

محمد احمدی[۲،۱]، نادر توکلی[۳]، دل‌آرام قدسی[۴]، فاطمه محمدی نصرآبادی[۵]، علی شکری[۱]، سمیه کمالیان[۲]، محمد اسماعیل مطلق[۶]، اعظم دوست محمدیان[۷،۲]، عبدالرضا نوروزی[۸،۲]

۱- گروه تغذیه جامعه، دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی، انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۲- دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۳- مرکز تحقیقات سوانح و مصدومیت، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۴- استادیار گروه تحقیقات تغذیه، انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۵- استاد گروه تحقیقات سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی غذا و تغذیه، انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور، دانشکده علوم تغذیه و صنایع غذایی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۶- دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران.

۷- نویسنده مسئول: دانشیار مرکز تحقیقات بیماری‌های گوارش و کبد، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. پست الکترونیکی: doost_mohammadi@yahoo.com

۸- نویسنده مسئول: گروه تغذیه بالینی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران. پست الکترونیکی: norouzy@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۴/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۵/۲۴

چکیده

سابقه و هدف: طرح کالابرگ الکترونیک با هدف حمایت از امنیت غذایی خانوارها و جبران بخشی از آثار حذف ارز ترجیحی کالاهای اساسی، از دی‌ماه ۱۴۰۴ با تخصیص اعتبار ده میلیون ریال به ازای هر نفر آغاز شد. با توجه به افزایش مستمر قیمت مواد غذایی، ارزیابی کفایت این اعتبار و میزان همگامی آن با هزینه تأمین یک رژیم غذایی مطلوب ضروری است. هدف این مقاله، تهیه شواهدی برای ارزیابی ارزش جبرانی کالابرگ الکترونیک در برابر تورم مواد غذایی بر پایه تغییرات هزینه سبد مطلوب غذایی ایرانیان است.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه، هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی ایرانیان بر اساس مقادیر توصیه‌شده «سبد مطلوب غذایی ایرانیان (۱۴۰۲)» و متوسط قیمت خرده‌فروشی اقلام خوراکی منتشرشده توسط مرکز آمار ایران محاسبه شد. سپس روند تغییرات هزینه سبد مطلوب در فاصله دی ۱۴۰۴ تا اردیبهشت ۱۴۰۵ با اعتبار ثابت ده میلیون ریالی کالابرگ مقایسه گردید.

یافته‌ها: هزینه ماهانه تأمین سبد مطلوب غذایی برای هر فرد از دی ۱۴۰۴ تا اردیبهشت ۱۴۰۵، ۴۴,۷ درصد افزایش یافت؛ درحالیکه در همین دوره، اعتبار کالابرگ بدون تغییر باقی ماند. همچنین شکاف میان افزایش هزینه سبد مطلوب و اعتبار کالابرگ از حدود ۳۰۸۰۰۰۰ ریال در اسفند ۱۴۰۴ به بیش از ۱۷ میلیون ریال در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ رسید.

نتیجه‌گیری: اعتبار ده میلیون ریالی کالابرگ تنها در ماه‌های ابتدایی اجرای طرح توانایی نسبی برای جبران بخشی از افزایش هزینه دسترسی به یک رژیم غذایی مطلوب را داشت، اما با تداوم تورم مواد غذایی به‌سرعت از رشد هزینه‌های واقعی عقب ماند. یافته‌های این مطالعه بر ضرورت بازنگری دوره‌ای ارزش ریالی کالابرگ متناسب با هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی و هدفمند شدن توزیع اعتبار با اولویت دهک‌های پایین درآمدی تأکید می‌کند.

واژگان کلیدی: کالابرگ الکترونیک، سبد مطلوب غذایی، تورم مواد غذایی، امنیت غذایی، سیاست حمایت غذایی، ایران:

[Downloaded from nsft.sbmu.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.66224/nsft.21.3.129]

پیام‌های اصلی

- طی کمتر از پنج ماه، هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی برای هر نفر **۲۷ میلیون ریال** افزایش یافت، در حالی که اعتبار کالابرگ بدون تغییر باقی ماند.
- در اردیبهشت ۱۴۰۵، اعتبار کالابرگ تنها **۳۷ درصد** افزایش هزینه ایجادشده را جبران می‌کرد و بخش قابل توجهی از کارکرد جبرانی خود را از دست داده بود.
- **بازنگری دوره‌ای ارزش ریالی کالابرگ** بر اساس تغییرات هزینه سبد مطلوب غذایی یا شاخص قیمت مواد غذایی می‌تواند از کاهش تدریجی قدرت خرید این حمایت جلوگیری کند.
- با توجه به محدودیت منابع مالی دولت، **اولویت دادن افزایش اعتبار به دهک‌های پایین درآمدی** می‌تواند اثربخشی تغذیه‌ای طرح را افزایش داده و استفاده کارآمدتری از منابع عمومی فراهم کند.
- در کنار اصلاح اعتبار کالابرگ، **کنترل تورم مواد غذایی و کاهش هزینه‌های تولید و توزیع** برای حفظ پایداری و اثربخشی این سیاست ضروری است.

• بیان مسئله

طرح کالابرگ الکترونیک یکی از مهم‌ترین مداخلات دولت برای حمایت از امنیت غذایی خانوارها در سال‌های اخیر بوده است (۱). همزمان با تغییرات سیاست‌های حمایتی مرتبط با کالاهای اساسی در دی‌ماه ۱۴۰۴، اعتبار ماهانه ده میلیون ریال به ازای هر نفر برای خرید اقلام مشمول کالابرگ در نظر گرفته شد. این اعتبار در شرایطی تخصیص یافت که سیاست حمایت از کالاهای اساسی با تغییرات مهمی در نظام یارانه‌ای و قیمت‌گذاری مواجه شده و انتظار می‌رفت بخشی از افزایش هزینه دسترسی خانوارها به مواد غذایی را جبران کند.

با این حال، اثربخشی هر سیاست حمایتی نه تنها به میزان اعتبار تخصیص‌یافته، بلکه به توانایی آن در حفظ قدرت خرید در برابر تورم بستگی دارد. در شرایطی که قیمت مواد غذایی با سرعت قابل توجهی افزایش می‌یابد، ثابت ماندن ارزش اسمی حمایت‌های نقدی یا اعتباری می‌تواند به کاهش تدریجی اثربخشی سیاست و تضعیف ظرفیت آن برای حمایت از امنیت غذایی خانوارها بویژه خانوارهای آسیب‌پذیر و کم‌برخوردار منجر شود. از این رو، پایش مستمر تناسب میان ارزش اعتبار کالابرگ و هزینه واقعی تأمین یک رژیم غذایی مطلوب، از الزامات ارزیابی عملکرد این سیاست محسوب می‌شود (۲، ۳).

در ماه‌های پس از اجرای مرحله جدید طرح کالابرگ، تداوم روند افزایشی قیمت مواد غذایی این نگرانی را ایجاد کرده است که اعتبار ثابت کالابرگ نتواند همگام با افزایش هزینه تأمین یک رژیم غذایی مطلوب حرکت کند. در چنین شرایطی، احتمال شکل‌گیری شکاف میان هزینه واقعی تأمین نیازهای غذایی خانوارها و میزان حمایت اعتباری دولت افزایش می‌یابد؛ شکافی که می‌تواند اثربخشی تغذیه‌ای این سیاست، به‌ویژه برای خانوارهای آسیب‌پذیر، را کاهش دهد. از این رو، این پرسش سیاستی مطرح می‌شود که آیا اعتبار فعلی کالابرگ همچنان قادر به ایفای نقش جبرانی مورد انتظار در برابر افزایش هزینه مواد غذایی است یا خیر؟

این خلاصه سیاستی با استفاده از محاسبه هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی ایرانیان به عنوان یک شاخص مرجع، میزان همگامی اعتبار کالابرگ با تغییرات هزینه مواد غذایی را بررسی کرده و شواهدی برای بازنگری دوره‌ای ارزش ریالی این حمایت ارائه می‌دهد.

• روش پژوهش

در این مطالعه، هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی ایرانیان بر اساس مقادیر توصیه‌شده «سبد مطلوب غذایی ایرانیان (۱۴۰۲)» برای فرد مرجع (سرانه استاندارد جمعیت ایران) (۴) (با استفاده از ساختار سنی و جنسی جمعیت کشور و با وزن‌دهی جمعیتی محاسبه شده است.) و متوسط قیمت خرده‌فروشی اقلام خوراکی منتشرشده توسط مرکز آمار ایران (۵) در فاصله دی‌ماه ۱۴۰۴ تا اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ محاسبه شد. سپس تغییرات هزینه سبد مطلوب غذایی با اعتبار ثابت ده میلیون ریالی کالابرگ الکترونیک مقایسه شد تا میزان توانایی این اعتبار در جبران افزایش هزینه دسترسی به یک رژیم غذایی مطلوب طی دوره مورد بررسی ارزیابی شود.

• یافته‌ها

یافته‌های این مطالعه در سه پیام سیاستی کلیدی قابل جمع‌بندی است:

۱: هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی با سرعت قابل توجهی افزایش یافته است.

هزینه ماهانه تأمین سبد مطلوب غذایی برای یک فرد از ۶۰۶۰۱۵۰۰ ریال در دی‌ماه ۱۴۰۴ به ۸۷۶۷۸۸۵۰ ریال در

[Downloaded from nsft.sbmu.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.66224/nsft.21.3.129]

اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ افزایش یافته است. این افزایش معادل ۲۷۰۷۷۳۵۰ ریال (۴۴,۷ درصد) طی کمتر از پنج ماه بوده است. به عبارت دیگر، هزینه دستیابی به یک رژیم غذایی مطلوب برای هر فرد در این دوره به طور متوسط بیش از ۵,۴ میلیون ریال در ماه افزایش یافته است.

۲: اعتبار ده میلیون ریالی کالابرگ تنها در ماه‌های ابتدایی توان جبران افزایش هزینه‌ها را داشته است.

در بهمن‌ماه ۱۴۰۴، افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی نسبت به دی‌ماه حدود ۹۵۸۰۰۰۰ ریال بود و اعتبار ده میلیون ریالی کالابرگ توانست این افزایش هزینه را پوشش دهد. با این حال، از اسفندماه ۱۴۰۴ به بعد، رشد هزینه سبد مطلوب از اعتبار کالابرگ فراتر رفت و شکاف میان افزایش هزینه‌ها و اعتبار تخصیصی به سرعت افزایش یافت.

۳: ارزش جبرانی کالابرگ به سرعت فرسایش یافته است.

در اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵، افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی نسبت به دی‌ماه ۱۴۰۴ به ۲۷۰۷۷۳۵۰ ریال رسید؛ در حالی که اعتبار کالابرگ همچنان ده میلیون ریال باقی ماند. بنابراین، شکاف میان افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب و اعتبار کالابرگ به ۱۷۰۷۷۳۵۰ ریال به ازای هر نفر در ماه رسید. این یافته نشان می‌دهد که اعتبار کالابرگ با وجود حفظ ارزش اسمی، نتوانسته همگام با افزایش هزینه مواد غذایی رشد کند و بخشی از کارکرد جبرانی خود را از دست داده است. در نتیجه، بخشی از هدف جبرانی مورد انتظار از اجرای کالابرگ الکترونیک در برابر افزایش هزینه مواد غذایی، به مرور زمان تضعیف شده است.

جدول ۱. روند تغییر هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی و شکاف جبرانی کالابرگ (ریال به ازای هر نفر در ماه)

ماه	هزینه تأمین سبد مطلوب	افزایش نسبت به دی ۱۴۰۴	اعتبار کالابرگ	شکاف جبرانی*
دی ۱۴۰۴	۶۰۶۰۱۵۰۰	۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	+۱۰۰۰۰۰۰۰
بهمن ۱۴۰۴	۷۰۱۸۶۵۰۰	۹۵۸۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	+۴۱۵۰۰۰
اسفند ۱۴۰۴	۷۳۶۸۹۰۰۰	۱۳۰۸۷۵۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	-۳۰۸۷۵۰۰
فروردین ۱۴۰۵	۸۳۴۷۰۶۰۰	۲۲۸۶۹۱۰۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	-۱۲۸۶۹۱۰۰
اردیبهشت ۱۴۰۵	۸۷۶۷۸۸۵۰	۲۷۰۷۷۳۵۰	۱۰۰۰۰۰۰۰	-۱۷۰۷۷۳۵۰

*شکاف جبرانی: اعتبار کالابرگ منهای افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب نسبت به دی ماه ۱۴۰۴

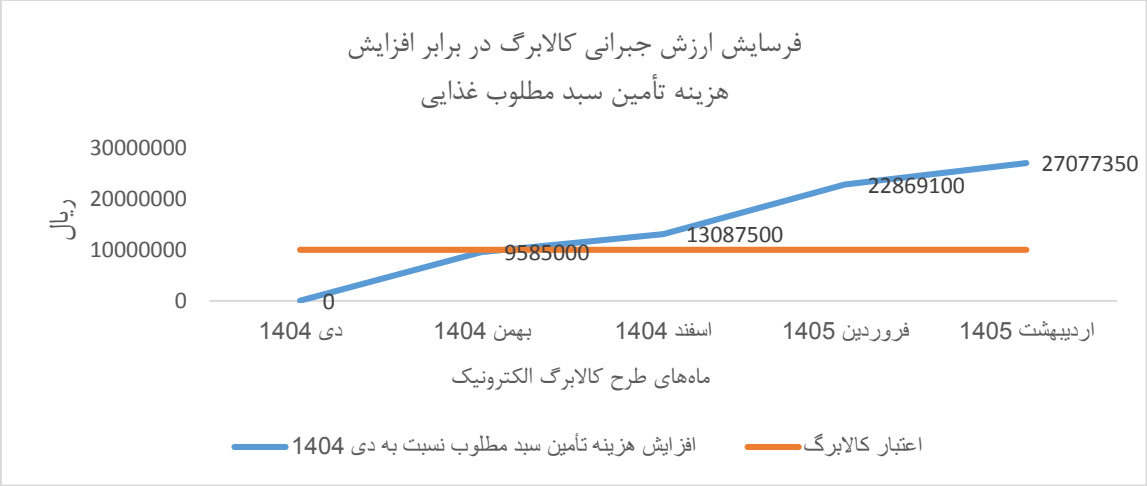

شکل ۱. روند تغییر افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی نسبت به دی‌ماه ۱۴۰۴ و مقایسه آن با اعتبار ثابت ده میلیون ریالی کالابرگ الکترونیک

[Downloaded from nsft.sbmu.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.66224/nsft.21.3.129]

جدول ۲. توصیه‌های سیاستی مبتنی بر یافته‌های مطالعه برای ارتقای اثربخشی طرح کالابرگ الکترونیک

اولویت	توصیه سیاستی	استدلال مبتنی بر یافته‌های مطالعه	مسئول اجرا	افق زمانی
۱ (فوری)	بازنگری دوره‌ای و مبتنی بر شواهد ارزش ریالی اعتبار کالابرگ بر اساس تغییرات هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی	اعتبار ده میلیون ریالی کالابرگ تنها در ماه‌های ابتدایی اجرای طرح افزایش هزینه سبد مطلوب را جبران کرد و از اسفندماه ۱۴۰۴ به بعد از روند افزایش هزینه‌ها عقب ماند؛ بنابراین حفظ کارکرد جبرانی طرح مستلزم بازنگری ارزش اعتبار است.	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛ سازمان برنامه و بودجه	فوری (در نخستین بازنگری بودجه‌ای یا اعتباری طرح)
۲	استقرار سازوکار تعدیل خودکار اعتبار کالابرگ بر اساس تغییرات شاخص قیمت مواد غذایی یا هزینه سبد مطلوب غذایی	ثابت ماندن اعتبار اسمی موجب فرسایش سریع قدرت خرید کالابرگ شد. تعدیل دوره‌ای (مثلاً هر سه ماه) می‌تواند از کاهش تدریجی اثربخشی حمایت جلوگیری کند.	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛ مرکز آمار ایران؛ سازمان برنامه و بودجه	کوتاه‌مدت (۳ تا ۶ ماه)
۳	استفاده از هزینه سبد مطلوب غذایی به عنوان شاخص رسمی پایش اثربخشی تغذیه‌ای طرح کالابرگ	ارزیابی عملکرد طرح نباید صرفاً بر تعداد استفاده‌کنندگان یا میزان اعتبار تخصیصی متمرکز باشد. پایش مستمر هزینه سبد مطلوب می‌تواند نشان دهد اعتبار کالابرگ تا چه اندازه امکان دسترسی به یک رژیم غذایی مطلوب را فراهم می‌کند.	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛ دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت	کوتاه‌مدت (۳ تا ۶ ماه)

• پیام کلیدی

اعتبار ده میلیون ریالی کالابرگ الکترونیک در آغاز اجرای طرح تقریباً معادل افزایش هزینه تأمین سبد مطلوب غذایی بود، اما طی کمتر از پنج ماه بیش از ۱۷ میلیون ریال از رشد هزینه واقعی این سبد عقب ماند. تداوم این روند، اثربخشی تغذیه‌ای کالابرگ را کاهش می‌دهد؛ ازاین‌رو بازنگری دوره‌ای و مبتنی بر شواهد در ارزش ریالی اعتبار و هدفمندتر شدن توزیع آن ضروری است.

این خلاصه سیاستی برگرفته از طرح پژوهشی با کد ۳۷۷۸۶-۹۹-۴-۱۴۰۵ مصوب دانشگاه علوم پزشکی ایران است.

• References

1. Cabinet of Ministers. Approval decree on the implementation of livelihood support for the seven lowest income deciles (60 million people) through the Electronic Food Basket (Kalabarg) program. Decree No. 180960/T63713H. 10 Feb 2025. [In Persian].
2. World Health Organization. Fiscal policies to promote healthy diets: WHO guideline. Geneva: World Health Organization; 2024.
3. Food and Agriculture Organization of the United Nations, International Fund for Agricultural Development, United Nations Children's Fund, World Food Programme, World Health Organization. The State of Food Security and Nutrition in the World 2025: Addressing high food price inflation for food security and nutrition. Rome: FAO; 2025.
4. Pourghaderi M, Mohammadi-Nasrabadi F, Abdollahi M, Houshiar-Rad A, Khoshfetrat M, Esfarjani F, et al. Optimal and Thirfty Sustainable Food Baskets of Iran-2023. Iranian J Nutr Sci Food Technol 2024; 19(1): 1-16 [In Persian].
5. Statistical Center of Iran. Average retail prices of selected food items in urban areas of Iran. Tehran: Statistical Center of Iran; 2025–2026. Available from: https://www.amar.org.ir. [In Persian].

[Downloaded from nsft.sbmu.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.66224/nsft.21.3.129]

Policy Brief

Erosion of the Compensatory Value of the Electronic Food Coupon (Kalabarg) Amid Food Inflation: The Need for Periodic Revision of Kalabarg Credit

Ahmadi M[1,2], Tavakoli N[3], Ghodsi D[4], Mohammadi Nasrabadi F[5], Shokri A[1], kamalian S[2], Esmaell Motlagh M[6], Doustmohammadian A[2,7], Norouzi A[2,8]

1. *Department of Community Nutrition, School of Nutritional Sciences and Food Technology, National Nutrition and Food Technology Research Institute, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
2. *Secretariat of Health and Food Security, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
3. *Trauma and Injury Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
4. *Department of Nutrition Research, National Nutrition and Food Technology Research Institute, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
5. *Department of Food and Nutrition Policy and Planning Research, National Nutrition and Food Technology Research Institute, School of Nutritional Sciences and Food Technology, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
6. *Secretariat of Supreme Council for Health and Food Security, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran.*
7. *Corresponding Author: Gastrointestinal and Liver Diseases Research Center, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: doost_mohammadi@yahoo.com*
8. *Corresponding Author: Department of Clinical Nutrition, School of Medicine, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: norouzy@gmail.com*

Received 14 Jul, 2026 **Accepted 16 Aug, 2026**

Background and Objectives: The Electronic Food Basket (Kalabarg) scheme was introduced to support household food security and compensate for part of the price increases following the removal of preferential subsidies for basic food commodities. In Dey 1404, a fixed monthly credit of Ten million Rials per person was allocated for purchasing eligible food items. Given the continuous rise in food prices, evaluating the adequacy of this credit is essential.

Materials and Methods: The cost of the Iranian Optimal Food Basket was estimated using the recommended food quantities specified in the *Optimal Food Basket for Iranians (1402)* and the average retail food prices published by the Statistical Center of Iran. Monthly costs were calculated for Dey 1404 to Ordibehesht 1405 and compared with the fixed Ten-million-Rials Kalabarg credit.

Results: The monthly cost of the optimal food basket increased **44.7%** within five months from Dey 1404 to Ordibehesht 1405. During the same period, the Kalabarg credit remained unchanged. The gap between the increase in food basket cost and the fixed credit widened from about **3080000** Rials in Esfand 1404 to more than **17 million Rials** in Ordibehesht 1405.

Conclusion: The Ten-million- Rials Kalabarg credit offset only part of the increased cost of an optimal diet during the initial months of implementation and rapidly lost its compensatory value as food inflation persisted. These findings support periodic adjustment of the Kalabarg credit according to changes in the cost of the optimal food basket and more targeted allocation of benefits to lower-income households.

Keywords: Electronic Food Voucher (Kalabarg), Optimal Food Basket, Food Inflation; Food Security, Food Assistance Policy, Iran.

[Downloaded from nsft.sbmu.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.66224/nsft.21.3.129]